

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ У МІСТАХ: СПОСОБИ ВРАХУВАННЯ У МОДЕЛЮВАННІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСТ

SOCIAL INEQUALITY IN CITIES: HOW TO TAKE IT INTO ACCOUNT WHEN MODELLING URBAN SPATIAL DEVELOPMENT

У статті розкрито сутність соціальної нерівності у містах, вплив її видів (вітальна, екзистенційна, екологічна) на формування соціального простору. Показано загрози від збільшення обсягів соціальної ексклюзії у містах, особливо в сучасній Україні. Виявлено особливості взаємного впливу соціального та фізичного просторів міста та соціальної нерівності. Доведено, що формування заходів з управління соціальною нерівністю у містах має відбуватися на основі виявлення її статистичних характеристик, їх динаміки, та перетворення їх на параметри моделювання. Розроблено інструментарій врахування чинника соціальної нерівності у моделюванні просторового розвитку міста. Запропоновано заходи зі стратегічного планування розвитку міста при визначенні ролі соціальної нерівності у формуванні соціального та фізичного простору міста.

Ключові слова: соціальна нерівність, соціальна ексклюзія, соціальний та фізичний простір міста, моделювання просторового розвитку міста, стратегічне планування міста.

The article reveals the nature of social inequality in the city, the interrelation of its types (vital, existential, environmental) and their impact on the formation of social space. The relevance of the study is based on the assertion that approaches to modelling urban spatial development should reflect the dynamics of the city's social space and suggest ways to protect the city's social space from negative transformations. The research gap is to reveal the interdependence of the dynamics of social inequality in cities and to take it into account as a factor in modelling urban spatial development, especially in the current situation of rapid changes in social capital. The aim of the study is to develop tools for taking into account the factor of social inequality in revealing the structure of the city's social space and approaches to modelling urban spatial development. The aim is based on solution of the following tasks: to identify the factors of influence of social inequality on city social space, to develop a methodology for taking into account social inequality in the modelling of urban spatial development, to outline the directions of public policy on regulation of city social space and management of social inequality in cities. The article shows the dangers of increasing social exclusion in cities, especially in modern Ukraine. The peculiarities of the mutual influence of the social and physical space of the city and social inequality are revealed. It is proved that the development of measures to manage social inequality in cities should be based on the identification of its statistical characteristics, their dynamics and their transformation into modelling parameters. A toolkit for taking into account the factor of social inequality in modelling the spatial development of a city is created. Measures for strategic planning of urban development are proposed, taking into account the impact of social inequality on the social and physical space of the city. The developed directions of urban development will be incorporated into the regulatory documents of urban planning in order to ensure a balanced management of the social space of the city and regulation of social inequality.

Key words: social inequality, social exclusion, social and physical urban space, modeling urban spatial development, urban strategic planning.

УДК 332.1:316.4+519.8

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.84-22>

Шевченко О.В.

д.е.н., доцент, професор кафедри регіоналістики і туризму, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Shevchenko Olga

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Постановка проблеми. Соціальний розвиток будь-якої країни та її адміністративно-територіальних одиниць, зокрема міст, перебуває під впливом різного роду чинників, що зумовлюють модифікації соціального капіталу, структуру ринку праці, рівень добробуту населення; а також вони впливають на міграційні процеси та соціальні трансформації суспільства. Загрози, що постали перед Україною з 2022 року, спричинили різкі зміни у соціальній сфері країни в цілому та її міст. У містах України змінюється соціальний капітал, в одних містах відбувається депопуляція, інші є прийнятними для значної кількості населення. Відповідно, змінюється соціальний простір міст, і так само змінюється співвідношення різних прошарків населення та їх майновий стан, тобто соціальна нерівність. Такі тенденції зумовлюють потребу у змінах підходів до моделювання розвитку міста, з тим щоб вони відображали динаміку соціального простору міста і пропонували шляхи забезпечення соціального простору міста від негативних трансформацій, що можуть становити загрозу для існування міста. Вказані виклики зумовлюють актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковий доробок щодо соціально-економічного розвитку міст та моделювання його динаміки представлено низкою праць. Соціальну та соціально-економічну нерівність подано як важливу наукову і практичну проблему у роботах Н. Семке [1], а також Л. Клевчак, при цьому чинниками поширення соціальної нерівності є економічні, соціально-економічні, соціальні, демографічні, репутація, привілеї, пов'язані з контролем над тими чи іншими ресурсами, певного роду професії, які забезпечують владу та привілеї [2].

Як загроза соціальній безпеці, соціальна нерівність подана у праці С. Мороз [3]. Соціальна вразливість країни та міст проаналізована у роботі Л. Семів та ін. [4], де підтверджено тісний причинно-наслідковий зв'язок міграції, рівня розвитку сфери зайнятості та ринку праці, інших параметрів соціальної сфери – та рівня соціальної вразливості населення. Нерівність доходів як основу майнового розшарування показано у роботі А. Колота [5]. Відмінності у соціально-економічному та майновому становищі громадян в цілому по країні про-

аналізовані у роботі P. Dore та ін. [6], J. Peck та ін. [7], М. Наумова та ін. [8], а в окремих містах світу – у роботах А. Sheba та ін. [9], L. Sun та ін. [10].

Дослідниками напрацьовано достатнє теоретико-методологічне, аналітичне та емпіричне підґрунтя щодо моделювання просторового розвитку міст та його складової – соціального простору. Основні параметри сучасних міських просторів як основу для моделювання проаналізовано у роботі М. Гусєва та ін. [11]. У статті І. Семігуліної [12] та ін. показано залежність між нерівномірністю у розвитку територіальних громад та стратегічними пріоритетами їх розвитку. Важливими чинниками для моделювання просторового розвитку міст зазначено обмеженість ресурсного потенціалу та неповноту інформації; доведено доцільність застосування методу послідовних поступок як ефективного інструменту співтворення стейкхолдерами узгоджених планувальних рішень у роботі авторів М. Тимошук та ін. [13]. У розвиток методології моделювання просторових змін у місті автори Z. Cai та ін. [14] демонструють, що створення просторових динамічних моделей для роботи з багаторівневими відкритими джерелами та геопросторовими даними розширює значення традиційних урбаністичних просторових досліджень. Підтверджено роль соціальних взаємодій для організації міських просторів; оброблення місцевої просторової інформації та розроблення моделей соціального руху дають інформацію про взаємозв'язок між людською діяльністю та міською структурою.

Моделювання простору міста на основі включення до аналізу характеристик соціального простору та соціальної нерівності має відбуватися задля формування пріоритетів подальшого розвитку міста. На важливості оновлення соціальної політики як відповіді на поточні та потенційні загрози наголошено у роботах В. Геєця [15], П. Єщенко [16], Т. Бурлай та ін. [17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Належним чином оцінюючи ґрунтовність наукових розробок щодо питань соціальної нерівності у містах, моделювання просторового розвитку міст та його соціальної складової, у той же час відмітимо дослідницьку прогалину у розкритті питань взаємної залежності динаміки соціальної нерівності у містах та врахування її як чинника у моделюванні просторового розвитку міст, особливо зважаючи на поточну ситуацію зі швидкою зміною соціального капіталу. Невраховання чинника динаміки соціальної нерівності у містах при розробленні моделей просторового розвитку міст викривлюють реальну ситуацію щодо станів та зміни окремих складників соціального простору міста і перешкоджають формуванню стратегічних пріоритетів розвитку міста. Звідси, динаміка соціальної нерівності у містах та її відображення у соціальному просторі міста

і врахування цих чинників у моделюванні просторового розвитку міста складають предмет цього дослідження.

Мета статті. Метою дослідження є формування інструментарію до врахування чинника соціальної нерівності у розкритті сутності та структури соціального простору міста та підходах до моделювання просторового розвитку міст. Досягнення мети базується на вирішенні завдань: виявити чинники впливу соціальної нерівності на соціальний простір міста, розробити методiku врахування соціальної нерівності у моделюванні просторового розвитку міст, окреслити напрями державної політики щодо регулювання соціального простору міст та управління соціальною нерівністю у містах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна нерівність у науковій літературі розглядається як специфічна форма соціальної стратифікації, при якій окремі індивіди чи соціальні групи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії, а також мають нерівні можливості задоволення своїх матеріальних, соціальних чи духовних потреб. Як зазначають J. Peck та ін., відродження соціопросторової нерівності є своєчасною ілюстрацією стійкої риси сучасної економіки, адже сучасна кон'юнктура ринку та його історичні географічні особливості посилюють нерівномірність просторового розвитку [7].

На думку А. Колота [5], розуміння соціальних нерівностей передбачає існування певної виміральної методології, що на індивідуальному рівні включає такі базові комплексні параметри: ресурсний (комплексні матеріальні та нематеріальні ресурси життя, соціальні й індивідуальні досягнення, доступні та спожиті індивідом у сучасному суспільстві); оціночно-діяльнісний (оцінка індивідуальної можливості скористатись певними благами); моральний (оцінка справедливості обсягу та якості доступних благ в залежності від самоідентифікації індивіда в соціальному просторі, оцінки соціальної значущості власної діяльності). У продовження цієї думки, основними причинами бідності як соціально-економічного явища С. Мороз [3] визначає економічну та соціальну.

Порівняння складників економічної структури (додана вартість, споживання, різноманітність, частки секторів, рівень урбанізації, висококваліфіковане населення, доступність фінансових ресурсів) виявило чинники диференціації регіонів і показало, що відмінності в них із часом зростали. Ключовими чинниками відмінностей були регіональний випуск, споживання, галузева структура регіональної економіки, будівництво, але також і нерівний доступ до фінансів та вмінь (послуг освіти) [6].

Отже, соціальну нерівність розглядаємо як низку взаємопов'язаних чинників соціально-економічного та соціально-духовного розвитку людини, як її майнового, так і соціального стано-

вища. Соціальна нерівність є чинником, що формує соціальний простір країни та міста, зумовлює його складну структуру, визначає динаміку просторового розвитку міста. Відповідно, соціальна нерівність має враховуватися серед параметрів моделювання простору міста.

Для окремих міст соціальна нерівність характерна меншою мірою, ніж для більшості міст світу. Це ті міста, де спостерігаються такі риси: відсутня істотна різниця між доходами соціальних груп; всі райони мають необхідну інфраструктуру; диференціація різних районів міста та їх поділ на престижні та непрестижні є результатом заселення будинків чи районів представниками певних професій або співробітниками тих чи інших підприємств. Однак у більшості міст світу просторова нерівність зростає, і збільшуються обсяги соціальної ексклюзії.

Найчастіше поняття «соціальна ексклюзія» визначається як відсутність доступу до наступних цінностей: доходів та інших матеріальних ресурсів, ринку праці, послуг, соціальних відносин. Це поняття має як суто матеріальний вираз (у вигляді доступу до певних матеріальних благ), так і соціальний вимір. Соціальна ексклюзія заважає участі в нормативно передбачених видах діяльності певного суспільства, обмежує доступ до інформації, ресурсів, скорочує можливості для досягнення особистих цілей. Найяскравіший прояв соціальної ексклюзії – цифровий розрив (нерівномірність доступу до інформаційно-комунікаційних технологій). Поряд з цим, соціальна нерівність складає глобальну проблему, яка ускладнює життя суспільств.

Крім ресурсної форми соціальної нерівності, дослідник Й. Терборн [18] виділяє дві форми соціальної нерівності в глобальному масштабі – вітальна та екзистенційна. Вітальна (біологічна) нерівність фіксує базову характеристику людського існування, оскільки оперує категоріями довкілля та здоров'я, у той час як екзистенційна нерівність окреслює систему ієрархій, заснованих на категоріях включення/виключення у соціум (соціальної інклюзії/ексклюзії). Інший термін – environment-нерівність (базована на різному довіллі нерівність, екологічна нерівність) – використовується для вивчення нерівності у розподілі екологічних благ. Відмітимо, що цей термін визначає вплив на суспільство та окрему людину як довкілля, так і міського середовища, адже більша частина населення планети проживає у містах.

Питання соціального розвитку, у т. ч. проблем соціальної нерівності, продовжують дестабілізувати ситуацію із соціальним капіталом, порушують баланс на ринку праці. Відмітимо і випереджаюче зростання фінансового сектора економіки та фінансових інновацій порівняно із зростанням реального сектора. Як вказують дослідники [16], наслідком є статистичне збільшення сукупного

ВВП, однак це не відображається на підвищенні рівня життя населення.

Відповідно, чинник зростання ВВП, як і інші кількісні соціально-економічні показники, недостатньо відбивають реальну ситуацію із добробутом та нерівністю, тому мають доповнюватися оціночними експертними показниками, які також залежать від майнового стану.

Оцінювання соціального простору, на основі якого можна зрозуміти і виміряти рівень соціальної нерівності, доцільно починати із низових територіальних одиниць, зокрема і міст. Ефективна комунікація жителів громади між собою та бізнесом і органами влади [19] – запорука ускладнення та стабілізації соціального капіталу і зменшення соціальної нерівності.

Тому міцність зв'язків між основними площинами соціального простору міста – громадянами, громадськими організаціями, бізнесом, органами влади – чинник, який також варто враховувати при моделюванні простору міст.

Моделювання міської просторової динаміки на базі соціального простору міста та соціальної нерівності передбачає інтеграцію різних підходів до розроблення моделі та включення низки чинників міського розвитку, зокрема еволюцію міста, управління містом, вразливість міста до зовнішніх впливів. Постає питання, як зміни у соціальному капіталі міст, зокрема соціальна нерівність, трансформуючи соціальний простір, можуть бути враховані у моделях просторового розвитку міст. Соціальний простір міста формується потребами та інтересами жителів міста, що динамічно змінюються. Соціальний простір, з іншого боку, відбивається у просторі фізичному. Динамічне поєднання соціального та фізичного простору складає базу для моделювання розвитку міста.

Урбанізація неоднаковим чином спричинює зміни у просторі міст. Зокрема, дослідниками виявлено нерівномірний розподіл урбанізації на різних економічних рівнях. «В середньому, великі міста в країнах з низьким рівнем доходу та з доходом нижче середнього мали найвищі темпи зростання міського населення, а розширення простору міст у країнах з доходом вище середнього було більш ніж утричі більшим, ніж у країнах з високим рівнем доходу» [10]. Отже, більш інтенсивно зростає площа міських поселень у містах із не найвищими рівнями доходів, що ще раз підтверджує тезу про значний взаємний вплив соціальної нерівномірності і розширення фізичного та соціального просторів міста.

Незважаючи на існування визначених концепцій фізичного розвитку (насамперед для центральної частини міста), виникають стрибки у розвитку – осередки розвитку у раніше незапланованих місцях. Нерівномірна забудова відображає глибоко вкорінену соціальну нерівність, яка посилюється через ринки праці та нерухомості [20].

Такі приклади підтверджують взаємний зв'язок розвитку соціального простору міста (як певною мірою результату розвитку фізичного простору) та соціальну нерівність у місті. Цей чинник варто враховувати при оцінюванні динаміки простору міста.

На думку дослідників [11], основні параметри сучасних міських просторів – це доступність, комфорт та безпека, громадська цінність та привабливість, урбаністичність планування (зонування території, організація руху, створення точок візуального сприйняття), багатофункціональність, благоустрій та оснащення простору. Послідовність розгортання простору в часі формується наступним чином: соціальна потреба формує функцію, функція – об'єми (архітектурні), об'єми – конструкції та художній образ простору, а використання цього простору призводить до усвідомлення суспільної значимості простору.

Погоджуючись із авторами, вихідними принципами для моделі просторового розвитку міста будемо вважати: зручність та доступність, утилітарність, здатність забезпечити потреби. Ці принципи здатні зменшити соціальну нерівність у місті загалом та кожен її прояв: вітальну, екзистенційну та екологічну. Елементи фізичного простору мають плануватися відповідно до таких просторів. Основний параметр моделі – зручність та доступність послуг.

Структурно-логічну схему моделювання просторового розвитку міста на основі включення чинника соціальної нерівності зобразимо на рис. 1.

Модель має наступні параметри. Існує соціальна нерівність у місті, яка виражається у нерівностях доходів, соціального статусу та усвідомлення себе як містянина-члена певних соціальних груп у межах соціального простору. Зі свого боку, нерівність формує певний соціальний простір міста і визначає взаємодію основних соціальних груп міста у динаміці. Різні способи взаємодії соціального простору з фізичним направляють просторовий розвиток. Для моделювання враховуємо обмежену кількість ресурсів, необмежену кількість взаємодій між різними соціальними групами, необмежену кількість рішень.

Обмеженнями для моделі також можуть виступати: неповнота інформації та стохастичність даних, різноспрямовані інтереси основних соціальних груп міста – громадян, громадських організацій, бізнесу та органів влади. Використання моделі (імітаційного моделювання) дозволить сформувати найбільш імовірний сценарій розвитку ситуації і формування соціального простору задля зменшення соціальної нерівності, надаючи органам влади, що приймають рішення, бачення результатів їх потенційних рішень. Ці рішення результуватимуться у способах використання соціального простору, забезпечуватимуть підвищення зручності та комфортності простору, здатність забезпечити потреби містян.

Моделювання просторового розвитку міст має на меті всебічний розвиток людини через досягнення збалансованості соціального простору, одним

Рис. 1. Структурно-логічна схема моделювання просторового розвитку міст з вихідним фактором «соціальна нерівність у містах»

Джерело: авторська розробка

із чинників якого є соціальна нерівність. На основі розроблених моделей із просторового розвитку міст враховуватимуться взаємний вплив соціального та фізичного простору, залежність взаємодій у соціальному просторі від форм фізичного простору, вплив фізичного простору на потреби та цінності громадян у соціальному просторі міста. Результати моделювання можуть стати у пригоді при визначенні стратегічних орієнтирів розвитку міста в аспекті подолання або зменшення видів соціальної нерівності.

Нині йдеться про реальне перетворення держави України на дійсно державу загального добробуту, і при цьому необхідно фундаментально змінити соціокультурний та соціальний виміри, у структурі яких мають бути трансформовані процеси соціалізації особи, у результаті чого вона засвоїть основи життєдіяльності в новій соціальній реальності [15].

Відповідно, зменшення вітальної нерівності передбачає зростання матеріальних стандартів життя та збільшення доступності до соціальних послуг, екзистенційної – збільшення можливостей до самореалізації особи, задоволення нею духовних потреб, екологічної – дотримання стандартів екологічно безпечного довкілля та збереження його для нащадків. Такі стратегічні напрями розвитку міст закладатимуться у нормативно-правові документи міського планування з метою забезпечення збалансованого управління соціальним простором міста і регулювання соціальної нерівності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У дослідженні розкрито проблематику соціальної нерівності у містах на сучасному етапі розвитку України та її вплив на соціальний простір міста, і показано взаємну залежність фізичного та соціального просторів міста через чинник соціальної нерівності. Запропоновано способи врахування соціальної нерівності у моделюванні просторового розвитку міст, за результатами якого окреслено напрями державної політики щодо управління соціальною нерівністю у стратегічному вимірі. Подальші дослідження стосуватимуться взаємодій у соціальному просторі міста, їх вимірювання, інтерпретації та врахування при побудові моделей регулювання розвитку міста. Результати можуть стати основою для ухвалення рішень міської влади щодо стабілізації соціального простору міста і зменшення соціальної нерівності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Семке Н. М. Проблеми соціально-економічної нерівності в Україні. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія : *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2020. № 1. С. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.20998/10.20998/227-6890.2020.1.01>
2. Клевчик Л. Л. Соціальна нерівність як основа диспропорція в суспільстві. *Економіка та держава*.

2019. № 4. С. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.48>

3. Мороз С. В. Соціальна нерівність як загроза економічній безпеці України. *Вісник Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки*. 2020. № 4 (284). Том 1. С. 135–143. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4-25>

4. Семів Л. К., Мульська О. П. Соціальна вразливість населення України: концептуально-просторове моделювання. *Регіональна економіка*. 2022. № 1 (103). С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-1-3>

5. Колот А. М. Глобальна соціальна нерівність доходів: природа, тенденції, наслідки. *Соціально-трудова відносина: теорія і практика* : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2017. № 2. С. 8–47.

6. Dore, P., Narayanan, K. Inter-temporal differences in regional development. *Area Development and Policy*. 2020. Vol. 5 (4). P. 376–389. DOI: <https://doi.org/10.1080/23792949.2020.1741413>

7. Peck, J., Werner, M., Jones, M. A dialogue on uneven development: a distinctly regional problem. *Regional Studies*. 2023. Vol. 57 (7). P. 1392–1403. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2116417>

8. Naumov, M., Fedotova, Y. European practice of solving the problem of uneven development of territories. *Municipal Economy of Cities*. 2019. Vol. 7(153). P. 43–48. URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/5477>

9. Scheba, A., Turok, I., Visagie, J. Inequality and Urban Density: Socio-economic Drivers of Uneven Densification in Cape Town. *Environment and Urbanization ASIA*. March 2021. DOI: <https://doi.org/10.1177/0975425321998026>

10. Sun, L., Chen, J., Li, Q. et al. Dramatic uneven urbanization of large cities throughout the world in recent decades. *Nat Commun*. 2020. Vol. 11. P. 53–66. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41467-020-19158-1>

11. Гусев М. О., Лещенко Н. А. До питання моделювання відкритого міського простору. *Архітектурний вісник КНУБА* : наук.-вироб. зб. Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2018. Вип. 16. С. 121–125.

12. Семигуліна І. Б., Ярошенко І. В., Красноносова О. М., Козирєва О. В. Програмно-проектний підхід до публічного управління просторовим розвитком об'єднаних територіальних громад за їх видами. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 6 (47). С. 352–364. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.47.2022.3896>

13. Тимошук М., Соснова Н., Фещур Р., Шишковський С., Копитко С. Багатокритеріальна модель планування просторового розвитку міста з урахуванням інтересів стейкхолдерів. *Financial and Credit Activity: problems of theory and practice*. 2021. Vol. 5 (40). P. 569–581. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v5i40.245233>

14. Cai, Z., Kwak, Y., Cvetkovic, V., Deal, B., Mörtberg, U. Urban spatial dynamic modeling based on urban amenity data to inform smart city planning. *Anthropocene*. 2023. Vol. 42. 100387. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ancene.2023.100387>

15. Геєць В. М. Соціалізація та соціальна якість як інструменти державної політики соціально-економічного розвитку. *Економіка України*. 2020. № 10. С. 3–18. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.10.003>

16. Єщенко П. С. Від депресії до активізації економічного зростання економічній та соціальній сфері України. *Економіка України*. 2018. № 2. С. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.02.003>

17. Burlay, T. V., Dmytruk, D. A., Kostrytsia, V. I., Levin, R. Ya. The social quality policy: theory and international approaches in the context of the Ukraine's post-war reconstruction task. *Ukrainian Society*. 2022. № 3 (82). P. 9–27. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2022.03.009>

18. Therborn, G. *Cities of Power: The Urban, The National, The Popular, The Global*. London : Verso, 2017. 408 p.

19. Заяць Т. А., Краєвська Г. О. Розвиток соціального капіталу територіальних громад в Україні. *Економіка України*. 2020. № 12. С. 56–72. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.12.056>

20. Wójcik, M., Tobiasz-Lis, P., Dmochowska-Dudek, K. Uneven Development of a Post-Industrial City as Exemplified by Łódź (Poland). *Annals of the Austrian Geographical Society*. Vienna, 2018. Vol. 160. P. 91–114. DOI: <https://doi.org/10.1553/moegg160s91>

REFERENCES:

1. Semke, N. (2020) Problemy sotsialno-ekonomichnoi nerivnosti v Ukraini [Problems of socio-economic inequality in Ukraine]. *Bulletin of the National Technical University "KhPI"*, no. 1, pp. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.20998/10.20998/2227-6890.2020.1.01>

2. Klevchik, L. (2019) Sotsialna nerivnist yak osnova dysproportsiia v suspilstva [Social inequality as the basis of disproportion in society]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 4, pp. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.48>

3. Moroz, S. (2020) Sotsialna nerivnist yak zahroza ekonomichnii bezpetsi Ukrainy [Social inequality as a threat to economic security of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskogo nats. un-ty. Ekonomichni nauky*, no. 4 (284)-1, pp. 135–143. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4-25>

4. Semiv, L. et al (2022) Sotsialna vrazlyvist naselennia Ukrainy: kontseptualno-prostorove modeliuвання [Social vulnerability of Ukraine's population: conceptual and spatial modeling]. *Regionalna ekonomika*, no. 1 (103), pp. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-1-3>

5. Kolot, A. (2017) Hlobalna sotsialna nerivnist dokhodiv: pryroda, tendentsii, naslidky [Global social income inequality: nature, trends, consequences]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia i praktyka*: zb. nauk. prats. Kyiv: KNEU, no. 2, pp. 8–47.

6. Dore, P. et al (2020) Inter-temporal differences in regional development. *Area Development and Policy*, vol. 5 (4), pp. 376–389. DOI: <https://doi.org/10.1080/23792949.2020.1741413>

7. Peck, J. et al (2023) A dialogue on uneven development: a distinctly regional problem. *Regional Studies*, vol. 57(7), pp. 1392–1403. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2116417>

8. Naumov, M. et al (2019) European practice of solving the problem of uneven development of territories. *Municipal Economy of Cities*, vol. 7(153), pp. 43–48.

Available at: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/5477>

9. Scheba, A. et al (March, 2021) Inequality and Urban Density: Socio-economic Drivers of Uneven Den-sification in Cape Town. *Environment and Urbanization ASIA*. DOI: <https://doi.org/10.1177/0975425321998026>

10. Sun, L., Chen, J., Li, Q. et al (2020) Dramatic uneven urbanization of large cities throughout the world in recent decades. *Nat Commun*, 11, 5366. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41467-020-19158-1>

11. Gusev, M. et al (2018) Do pytannia modeliuвання vidkrytoho miskoho prostoru [To the issue of modeling open urban space]. *Arkhitecturnii visnyk KNUBA*. Kyiv: KNUBA, vol. 16, pp. 121–125.

12. Semigulina, I. et al (2022) Prohramno-proektnyi pidkhid do publichnoho upravlinnia prostоровym rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad za yikh vydamy [Program-project approach to public management of spatial development of amalgamated hromadas by their types]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 6 (47), pp. 352–364. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.47.2022.3896>

13. Tymoshchuk, M. et al (2021) Bahatokryterialna model planuvannia prostоровoho rozvytku mista z urakhuvanniam interesiv steikkholderiv [Multi-criteria model of spatial development planning of the city taking into account the stakeholders interests]. *Financial and Credit Activity: problems of theory and practice*, vol. 5 (40), pp. 569–581. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v5i40.245233>

14. Cai, Z. et al (2023) Urban spatial dynamic modeling based on urban amenity data to inform smart city planning. *Anthropocene*, vol. 42, 100387. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ancene.2023.100387>

15. Geets, V. (2020) Sotsializatsiia ta sotsialna yakist yak instrumenty derzhavnoi polityky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Socialization and social quality as tools of the state policy of socio-economic development]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10, pp. 3–18. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.10.003>

16. Yeshchenko, P. (2018) Vid depresii do aktyvizatsii ekonomichnoho zrostannia ekonomichnii ta sotsialnii sferakh Ukrainy [From depression to intensification of economic growth in the economic and social spheres of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 2, pp. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.02.003>

17. Burlay, T. V. et al (2022) The social quality policy: theory and international approaches in the context of the Ukraine's post-war reconstruction task. *Ukrainian Society*, no. 3 (82), pp. 9–27. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2022.03.009>

18. Therborn, G. (2017) *Cities of Power: The Urban, The National, The Popular, The Global*. London: Verso, 408 p.

19. Zayats, T. et al (2020) Rozvytok sotsialnoho kapitalu terytorialnykh hromad v Ukraini [Development of social capital of territorial communities in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12, pp. 56–72. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.12.056>

20. Wójcik, M. et al. (2018) Uneven Development of a Post-Industrial City as Exemplified by Łódź (Poland). *Annals of the Austrian Geographical Society*. Vienna, vol. 160, pp. 91–114. DOI: <https://doi.org/10.1553/moegg160s91>